

РЕШЕНИЕ

№ 6399

гр. София, 25.04.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 174 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и осми март през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: РАДМИЛА ИВ. МИРАЗЧИЙСКА

при участието на секретаря НИЯ ИВ. РАЙЧИНОВА
като разгледа докладваното от РАДМИЛА ИВ. МИРАЗЧИЙСКА
Гражданско дело № 20221110129967 по описа за 2022 година

Предмет на делото са предявените от С. С. Х., ЕГН ***** срещу (фирма)п АД, ЕИК ***** иск с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК във вр. с чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, чл. 19 и чл. 22 ЗПК и чл. 143, ал. 1 ЗЗП относно обявяване на чл. 5.6 от Договор за паричен заем № 463573 за нищожен поради противоречие с добрите нрави, заобикаляне на материалноправни разпоредба на чл. 19 ЗПК и нарушаване предпоставките на чл. 11 ЗПК.

Ищецът твърди, че на 27.02.2022 г. е сключил Договор за паричен заем с ответника, по силата на който му е била отпусната сума в размер на 1500 лева. Релевира доводи, че съгласно чл. 51-5.5 от договора за заем, ищецът се е задължил до края на следващия работен ден да обезпечи кредита с гарант - две физически лицанция в полза на институцията, отпуснала кредита, като съгласно чл. 5.6 за неизпълнение на тази гаранция е уговорена неустойка в размер на 734,50 лв. Излага съображения, че уговорената неустойка представлява добавка към договорната лихва. Заявява, че поради по-високия лихвен процент нараства и стойността на годишния процент на разходите, доколкото възнаградителната лихва е един от компонентните му. Обръща внимание, че това довежда до допълнително обогатяване на кредитора и с това се нарушават добрите нрави. Подробно изяснява кога една неустойка противоречи на добрите нрави.

На следващо място заявява, че неустойка за неизпълнение на задължението за осигуряване на поръчители или представяне на банкова гаранция е загубила присъщата на неустойката обезщетителна функция. Релевира доводи, че заеодателят не е търсил обезпечение на вземанията си по договора за кредит, тъй като обезщетение не служи за обезпечаване на изпълнение на задължението за погасяване на главницата и договорната лихва по дълга, а за неизпълнено условие за отпускане на кредита. Твърди, че неустойката е предвидено да се кумулира към погасителните вноски, като по този начин води до скрито оскъпяване на кредита и създава единствено предпоставки за неоснователно обогатяване на кредитора за сметка на потребителя. Заявява, като това противоречи на принципа за договаряне съобразно добрите нрави. Аргументира, че към потребителя са поставени неизпълними изисквания с цел получаване на допълнителна печалба. Заявява, че кредиторът би следвало да престира след получаване на обезпечение, а не да иска обезпечение след престиране. Излага твърдения, че кредитодателят не е търсил обезпечение, тъй като е поставил ограничения и е дал неизпълнимо кратък срок за осигуряване на поръчители. Заявява, че клауза, която предвижда, че се дължи неустойка при неосигуряване на поръчители е в пряко противоречие с целта на Директива 2008/48, транспонирана в ЗПК. Излага съображения, че такава клауза прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник. Посочва, че неустойката има санкционен характер. Заявява, че неустойката е добавка към възнаградителната лихва, като това представлява печалба за заеодателя. Заявява, че такава неустойка, макар и допълнителна печалба към възнаградителната лихва, не е обявена за такава, като с това се нарушават чл. 5 ЗПК, чл. 11, ал. 1, т. 9 и т. 10 ЗПК. Твърди, че заеодателят не е запознат с действителния размер на ГПР, посочен в чл. 1 от договора. Заявява, че неустойката е от една страна обезщетение за кредитора, като обаче е предвидена в размер, който не съответства на вредите от неизпълнение. Навежда твърдения, че неустойката е съизмерима с предоставената сума по кредита. Излага аргументи, че неустойката в договора всъщност е предварително отчетена в падежните вноски сума, която не е била известна на потребителя, съобразно изискванията на чл. 5 от ЗПК. Твърди, че неустойката противоречи на чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗЗП.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК ответникът оспорва предявените искове като неоснователни. Заявява, че има сключен Договор за паричен заем, сключен на 27.02.2022 г между ищеца и ответника. Излага становище, че ищеца е поел задължение да предостави банкова гаранция или двама поръчители. Навежда твърдения, че съгласно чл. 5.6 от договора при непредоставянето на гаранция, за ищеца е възниквало задължение за неустойка. Твърди, че уговарянето на неустойка при неизпълнение на съществено договорно задължение, поето доброволно от едната страна, не нарушава добрите нрави. Твърди, че ищецът е получил информация за условията по договора и размера на евентуално дължимата неустойка още при сключването на договора. Посочва, че ищецът има срок до следващия ден да посочи вида на обезпечението. Навежда твърдения, че неустойката не противоречи на добрите нрави по смисъла на ТР 1/2009г. на ОСГТК и ВКС.

По делото е предявен насрещен иск с правно основание чл. 240 ЗЗД, вр. чл. 99 ЗЗД за осъждане на С. С. Х., ЕГН ***** да заплати на (фирма)п АД, ЕИК ***** сумата в размер на 1500 лв., представляваща главница по договор за паричен заем от 27.02.2022 г., сумата в размер на 155,40 лв., представляваща възнаградителна лихва за периода от 28.02.2021 г. до 27.07.2022 г. и сумата в размер на 30 лв., представляваща такса за преферициално обслужване на кредита. Обосновава, че между страните е сключен договор за заем, по силата който е предоставен заем в размер на 1500 лв., който заемополучателят не е върнал. Аргументира, че страните са договорили възнаградителна лихва в размер на 155,40 лв., която не е погасена. Обръща внимание, че в договора са постигнали съгласие за дължима от заемателя такса в размер на 30 лв. за преферициално обслужване на кредита. Претендира разноски.

В законоустановения срок за отговор на насрещния иск такъв не е депозиран.

Съдът, като взе предвид исканията и доводите на страните и събраните по делото доказателства и правните разпоредби намира следното от фактическа и правна страна:

Предявени са искове с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК, чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, чл. 22, ал. 1 ЗПК; 19, ал. 4 ЗПК във вр. с чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД във

вр. с чл. 21, ал. 1 ЗПК.

Между страните не е спорно и съдът с доклада по делото е обявил за безспорни и ненуждаещи се от доказване между страните обстоятелствата, че: страните са сключили на 27.02.2022 г. Договор за паричен заем, по силата на който на ищеца е била предоставена от ответника сума в размер на 1500 лева. Съгласно чл. 51-5.5 от договора за заем, ищецът се е задължил до края на следващия работен ден да обезпечи кредита с две физически лица в качеството им на поръчители или банкова гаранция в полза на институцията, отпуснала кредита, като съгласно чл. 5.6 за неизпълнение на тази гаранция е уговорена неустойка в размер на 734,50 лв.

В настоящия случай искането към съда е да се прогласи нищожността на чл. 5.6 от договора за кредит, който предвижда, че при непредоставяне на обезпечение в установения срок и съгласно реда и условията, предвидени в ОУ по договора, кредитополучателят дължи неустойка в размер на 734,05 лв.

Съгласно договора за кредит, кредитополучателят се задължава в срок до края на следващия работен ден от сключване на договора да предостави на кредитора изброените обезпечения. Съдът намира, че уговорената в чл. 5.6 от договора неустойка в размер на 734,05 лв. за непредоставяне на обезпечение **е в противоречие с добрите нрави и е неравноправна клауза**. Функцията на неустойката е да обезпечи изпълнението на задължението и да служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват (чл. 92, ал. 1 ЗЗД). При договора за заем основното задължение на заемателя е да върне на падежа заетата сума, ведно с уговорената възнаградителна лихва. Процесната клауза за неустойка по чл. 5.6 от договора въвежда възникването на неустоечно задължение за заемателя не при неизпълнение на главното задължение (задължението за връщане на получения заем), а при неизпълнение на съпътстващо такова – непредоставяне на точно описано обезпечение, като размерът на неустойката е в размер на почти $\frac{1}{2}$ от отпуснатия заем. С оглед на това следва да се посочи, че неустойката излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, тъй като при неизпълнението на задължението за предоставяне на обезпечение, което не е съществено задължение при договора за заем, а съпътстващо такова, дори главното задължение да е изпълнено точно и своевременно, задължението за заплащане на неустойка ще възникне в тежест

на заемателя. Неустойката не зависи от вредите от неизпълнението и по никакъв начин не кореспондира с последиците от това неизпълнение. Дори при добросъвестно изпълнение в срока по договора от страна на длъжника, с така начислената неустойка кредиторът би получил сума, надвишаваща с $\frac{1}{2}$ размера на отпуснатия заем */като се прибавят дължимата лихва и останалите разходи, включени в ГПП/*. Това създава предпоставки за неоснователно обогатяване и противоречи на функциите на неустойката, съответно на принципа за справедливост и добрите нрави, което води до нищожност на клаузата. Дори и да бъде отчетен рискът, който кредиторът поема с необезпечаване на вземанията му, кредиторът е достатъчно овъзмезден с възнаградителната лихва. Предвидената в договора сума за неустойка обаче би го обогатила неоснователно и е недължима на осн. чл. 26 ал.1 пр.3 вр. ал.4 от ЗЗД. След като законът изрично ограничава в чл. 9 от ЗЗД свободата на договарянето в рамките на добрите нрави, следва и търговците, страните по сделките и съдът да се съобразяват с тях. Предвидената клауза е и неравноправна по смисъла на чл. 143, т. 5 ЗЗП, тъй като същата е необосновано висока. Така както е уговорена, неустойката е предназначена да санкционира заемателя за виновното неспазване на договорното задължение за предоставяне на обезпечение. Задължението за обезпечаване на главното задължение има вторичен характер и неизпълнението му не рефлектира пряко върху същинското задължение за погасяване на договора за паричен заем, съобразно договора и общите условия. Съдът намира, че въведените в договора изисквания за вида обезпечение и срока за представянето му създават значителни затруднения на длъжника при изпълнението му до степен, то изцяло да се възпрепятства. Непредоставянето на обезпечение не води до претърпяването на вреди за кредитора, който би следвало да прецени възможностите на заемодателя да предостави обезпечение и риска по предоставянето на заем към датата на сключването на договора с оглед на индивидуалното договаряне на договорните условия. Макар и да е уговорена като санкционна, доколкото се дължи при неизпълнение на договорно задължение, неустойката води до скрито оскъпяване на кредита. Неустойката по съществото си е добавък към възнаградителната лихва и в този смисъл би представлявала сигурна печалба за заемодателя, която печалба би увеличила стойността на договора. Основната цел на така уговорената неустоечна клауза е да доведе до неоснователно обогатяване на заемодателя за сметка на

заемополучателя, до увеличаване на подлежаща на връщане сума. С оглед относително самостоятелния характер на неустойката, обаче, същата не води до нищожност и на клаузата за възнаградителна лихва. Тъй като противоречието между клаузата за неустойка и добрите нрави е налице още при сключването на договора, то следва извод, че в конкретния случай не е налице валидно неустоечно съглашение и е налице нищожност на клаузата за неустойка за непредоставяне на обезщетение. Неоснователно е направеното възражение от ответника, че неустойката не е претендирана от ищцата. Между страните е налице обвързваща ги клауза в договора за заплащане на неустойка, поради което ищцата има правен интерес да иска обявяването ѝ за недействителна. Поради изложеното искът за обявяване на клаузата за нищожна е основателен и следва да бъде уважен.

По **насрещния иск** с правно основание основание чл. 240 ЗЗД, вр. чл. 99 ЗЗД в доказателствена тежест на насрещния ищец е да установи пълно и главно наличието на валиден договор за паричен заем, по силата на който е предоставил на ищеца кредит в размер на 1500 лв., с валидна клауза за възнаградителна лихва, размерът на лихвата и валидна клауза за такса за преферициално разглеждане на договора.

Съдът намира, че доколкото страните не спорят и съдът е отделил като безспорни обстоятелствата, че са сключили на 27.02.2022 г. Договор за паричен заем, по силата на който на ищеца е била предоставена от ответника сума в размер на 1500 лева. Не се твърди и не са представени доказателства С. Х. да е върнал предоставения заем, поради което съдът намира, че искът за главница за сумата в размер на 1500 лв. е основателен и следва да го уважи изцяло. Страните не спорят и се установява от приетия като писмено доказателство договор, че са уговорили възнаградителна лихва в размер на 155,40 лв. Не се твърди и не са представени доказателства по делото кредитополучателят да е заплатил възнаградителната лихва, поради което съдът намира искът за основателен и в тази част и следва да го уважи изцяло. Относно сумата в размер на 30 лв., представляваща такса за преферициално обслужване на кредита, съдът намира, че същата представлява неравноправна клауза. С оглед качеството на заемателя, е налице договор с потребител по смисъла на пар. 13 от ДР на ЗЗП, по отношение на който намират приложение съответно разпоредбите на ЗПК. Съгласно чл. 24 ЗПК за договора за потребителски кредит се

прилага и чл. 143-148 от ЗЗП, като неравноправна клауза в договор, сключван с потребител, е уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя.

Възможността на кредитора да въвежда такси извън стойността на договорения размер на заема е регламентирана в чл. 10а от ЗПК и е предвидена за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит. Налице е изрична забрана съгласно сочения текст да се изискват такси и комисионни за действия, свързани с усвояването и управлението на кредита. Съдът счита, че в случая не е налице допълнителна услуга по смисъла на чл. 10а, ал. 1 ЗПК. Допълнителни са тези услуги, които са извън основната престация на заемодателя, съдържаща се в облигационното отношение възникнало в резултат на договора, а именно отпускане на заема и неговото администриране. Посочените услуги са свързани с усвояването и управлението на кредита. Следователно клаузата заобикаля изискванията на чл. 10а, ал. 1 и ал. 2 ЗПК, поради което е нищожна съгласно чл. 21, ал. 1 ЗПК. Същите не представляват и реално предоставени допълнителни възможности или преференциални условия, от които кредитополучателят да може да се възползва и да носят допълнителни ползи за него. Не се установява заемополучателят реално да се е възползвал от посочената услуга. Това води до нищожност на клаузите за уговорените възнаграждения за допълнителни услуги на основание чл. 19, ал. 5 и чл. 21 ЗПК. Ето защо, процесната сума в размер на 30 лв., начислена като такса за преференциално обслужване е недължима и искът за нея следва да се отхвърли.

По разноските:

При този изход на правния спор право на разноски за съдебното производство имат и двете страни.

(фирма)п АД, ЕИК ***** дължи на С. С. Х., ЕГН ***** сумата в размер на 50 лв., представляваща заплатена държавна такса. На осн. чл. 78, ал. 1 ГПК вр. чл. 38, ал. 2 ЗА следва да бъде осъден (фирма)п АД, ЕИК ***** да заплати на адв. Д. М. сумата от 400 лв. адвокатско възнаграждение за оказана безплатна адвокатска помощ и съдействие на ищцата съгласно приложения договор за правна защита и съдействие и списък на разноските по чл. 80 ГПК.

(фирма)п АД, ЕИК ***** претендира сумата в размер на 1200 лв. за заплатено адвокатско възнаграждение за насрещния иск и сумата в размер на 160 лв. за заплатена държавна такса. Съдът намира, че съгласно

представените доказателства, изходът от спора, направеното своевременно възражение за прекомерост от другата страна и липсата на фактическа и правна сложност на делото следва да осъди С. С. Х., ЕГН ***** да запалти на другата страна сумата в размер на 110 лв., представляваща платена държавна такса за уважените иски и сумата в размер на 800 лв. с оглед броя на уважените иски и съобразявайки минималните размери, определени в чл. 7 от Наредба за минимални размери на адвокатските възнаграждения.

Мотивиран от горното, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по иска с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, предявен от С. С. Х., ЕГН ***** срещу (фирма)п АД, ЕИК ***** клаузата на чл. 5.6 от Договор за паричен заем № 463573 за нищожен поради противоречие с добрите нрави, заобикаляне на материалноправни разпоредба на чл. 19 ЗПК и нарушаване предпоставките на чл. 11 ЗПК.

ОСЪЖДА на основание чл. 240 ЗЗД, вр. чл. 99 ЗЗД С. С. Х., ЕГН ***** да заплати на (фирма)п АД, ЕИК ***** сумата в размер на 1500 лв., представляваща главница по договор за паричен заем № 463573 от 27.02.2022 г., сумата в размер на 155,40 лв., представляваща възнаградителна лихва за периода от 28.02.2021 г. до 27.07.2022 г., като

ОТХВЪРЛЯ предявения от (фирма)п АД, ЕИК ***** срещу С. С. Х., ЕГН ***** осъдителен иск с правно основание чл. 240, вр. чл. 99 ЗЗД за сумата сумата в размер на 30 лв., представляваща такса за преференциално обслужване на кредита по договор за паричен заем № 463573 от 27.02.2022 г.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК (фирма)п АД, ЕИК ***** да запалти на С. С. Х., ЕГН ***** сумата в размер на 50 лв., представляваща съдебни разноски.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, вр. чл. 38а (фирма)п АД, ЕИК ***** да запалти на адв. Д. М. сумата в размер на 400 лв., представляваща адвокатско възнаграждение за безплатна правна помощ и съдействие.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК С. С. Х., ЕГН ***** да

запалти на (фирма)п АД, ЕИК ***** сумата в размер на 910 лв., представляваща съдебни разноси.

Решението може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____